НАРОДНИ БРОЈ 27.

„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.

За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте овакиx ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Приопштења“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Јов. Т. Чалића, на пијаци.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 105. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 9. ЈУЛА 1899. ГОДИНА XXXIV.

Позив на претплату.

Почетком јула о. г. ступа „ЗАСТАВА“ у трећу четврт своје 34. године.

Ми ћемо чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима једино народне интересе. У послу око издавања овог листа, могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају, да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Надамо се, да ће пријатељи овога листа и пријатељи радикалне странке, озбиљно узети ову ствар.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ народне бројеве од петка. Ти бројеви се уређавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 3 фор. годишње, а на три месеца 75 нов.

Иначе је цена „Заставе“ обележена на челу листа.

По решењу средњег одбора радикалне странке, чији је орган „Застава“, лист се никоме не сме давати на вересију.

У Новом Саду, 15. јуна 1899.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Коме је требао Кнежевићев атентат?

У делању краљ Милана видела се вазда нека неправилност, журба и скокови. Крви је био од увек страсне, а хрђаво васпитање његово растројило му је живце. Учили су га за детињства вазда, да се боји народа, да неверује околици својој, да ишчекује увек неку несрећу и атентате. И младо, страсно срце његово омразило је тада народ српски. И он га и данас неволе. Милан се најпре народа бојао и није му веровао; доцније га мрзио, а напослетку презирао. Ту је извор многом злу и његовом и Србији; ту је кључ, који може да одгонетне многу загонетку.

Неповерење, мрзост и презирање тако су се укоренили у њему, да се он тога ни данас неможе да отресе. Већ нарав његова страсна је и необуздана је, нису га ни васпитали да се обуздава. Научио је већ у детињству свом, да буде самосталан и неповерљив, и то се доцније светило и њему и држави његовој. Радикална је странка од увек била странка отвореног рада, странка закопита, напредна и демократска. Као така странка морала је она долазити у судар са самовољним и неповерљивим владарем својим. Против Милана покушавао је атентат Блазнавац шољом отровног теја; Гарашанин у пола просеченим даскама у заходу и т. д. и т. д. Но страпци радикалној нико досада несмеде пребацити, да ради атентатом.

Када је краљ Милан далеко забраздио, радикали се побуцишће, ал' не изведоше атентат. Доцније га натераше мирним ал' одлучним држањем својим, да с престола сиђе — али никада неподигоше руку на њега.

Када су радикали на влади били и силу и војску у рукама имали, зар га тада не могоше и збацити и убити?

Но радикалима то наум не падаше; јер је радикална странка начелна странка, која хоће корените, стварне промене, и очекује државну и народну корист ли од промене рада, а не од промене личности.

У тамницама београдским труну сада силни радикали. Данас је лако тврдити, да су радикали противници династије Обреновића. Кад су толике људе затворили и ставили их пред преки суд, морају их бедити буном и заверама и антидинастијаштвом. Но нека нам одговоре противници радикала на ово питање:

У Србији је огромна већина радикала. Па када су радикали противници Обреновићеве династије — за што радикалне владе и скупштине не збацише ил' иначе не отклопише и Милана и Александра, док су имали и силу и моћ??

Радикална је странка пет шестина народа, а у Србији има тек шака Карађорђеваца, па и опет се бедио радикални народ српски, да није веран ни лојалан краљу, и позивају се депутације, на уста краља Александра, да му помогну **очистити** земљу од непријатеља њених. Очистити земљу значи: или прогонити их из земље или их потући.

Када би реч краља Александра о радикалној странци истинита била, онда би то била ужасна несрећа и по земљу и по њеног краља. Значило би тада, да је велика већина народа у Србији издајица земље своје.

Немамо нужде да бранимо радикалну странку у Србији од обесног прекора велеиздаје, јер отворен, родољубив и светао српски рад њен, наишао је на одобрење и признање свију пријатеља Српства и Словенства. А на прекор о противништву династији Обреновића, одговарамо отворено ово: Има неког, има их и више, који је и силан, и моћан, и енергичан, и безобзиран противник династије Обреновића, те годинама истрајно на томе ради, да омрази и осрамоти династију Обреновића и поткопа јој основе живота и опстанка. И ми ћемо сво јавно и отворено да га прокажемо и краљу и народу у Србији и свом поштеном свету. Тај ужасан и опасан противник династије Обреновића, то је — раскраљ Милан, кога је тројецарска политика, инаугурисана у Србији доласком његовим, а подстакнута и подржавана опасном и безумном политиком аустријских дипломата — довела у Србију.

Знамо ми добро, да смо рекли тиме крупну реч, коју ваља и доказати; па ми ћемо је и доказати.

Аустријска је политика од увек била чисто немачка и освајачка. Због те једностране политике њене страдавали су силно сви њени народи, ал' канда понајвише, народ српски и мађарски.

Погрешна та политика довела нас је до Кустоце и Краљева Гроба, а довела и до окупације Босне и Херцеговине. Гесло те политике вазда је било: **Славене треба притиснути нуз дувар**, па и политика је била протуславенска, протусрпска.

Србија несме бити мирна ни задовољна; у Србији морају бити вазда трзавице; Србија несме имати привлачне снаге за остали не ослобођени српски народ на Балкану; Србија несме суделовати у Балканском савезу; то су дипломатске догме аустријске дипломације, које ће се временом љуто осветити и држави и народима њеним, ал' које ми на жалост не можемо спречити.

Та убитачна, протуславенска политика бечке дипломације, навела је развратног раскраља Милана, да погази свечано задату своју реч покојном руском цару Александру III., да се више неће враћати у Србију; да погази законе, које је, као владалац Србије, сам потврдио. Милан, гроф од Такова, који се одрекао круне, избрисао се из поданства Србије и пресекао сваке везе са својом некадашњом државом, дошао је протузаконито и вероломно од једном у Србију, погазио све законе, пограбио војску у своје руке, створио од краља сина државну играчку, испразнио државне касе, омразио краља свога скоро са читавом Србијом, убио му углед у осталом Српству и завадио га са осталим државама на Балкану.

Све се ово догађало по жељи и заповести државника бечких.

Па када и после свих тих покора није могао добити нигде новаца, да поплаћа своје дугове; када је Русија одлучно тражила да иде из Србије, онда су Сава Ивановић, Пера Теодоровић, Петар Узелац, Сава Радуловић и слични добили налог — **да приреде мало атентата!** Може краљ Александар дати протерати — или поубијати све виђеније радикале, може, шта више и све радикале, по тада би био и он — владалац без народа.

Било је дакле некога, краљу Александре, коме је требао атентат. Било је некога, ко је и спремао атентат. Треба, ти краљу, и да осветиш тај атентат! Но, запамти добро млади краљу и ове необориве чињенице. Ни једној странци у Србији, ни Карађорђу, ни кнезу Николи, нити Русији није било од потребе овај атентат, јер њиме је само продужено ово замршено несретно стање у Србији, које годи само несретницима кова Миланова и њихових заштитника.

Ако си, дакле, прави краљ и ако хоћеш по правди да судиш, онда мораш, краљу Александре, ставити пред преки суд твог генералисимуса Милана и његове протекторе, јер њима и **само** њима — требао је овај атентат.

М—је.

О проневери патријарха Бранковића.

Једва једаред. Ствар патријарха Георгија почиње већ једаред да се — свршава. Он је изјавио једном свом познанику, да не жели остати на свом месту и хоће да иде, чим посвршава неке најпрече ствари. (Сигурно док спреми летину.) Нико га, вели, не тера, он хоће да иде, јер не налази довољно потпоре ни код владе, ни код својих пријатеља и то га је — увредило. Јако се тужи на своје пријатеље и вели: тражиће од сад друге.

Ми се на ову изјаву патријарха Георгија не би много осврталн, али она одговара приликама. Патријарх Георгије не говори тако, што хоће, него што мора. Круг његових пријатеља постаје све мањи и све ређи. Саборски одбор хтео је прошле седнице, да га извуче из блата једном изјавом, „да нема штете,“ али се доцније већина саборског одбора предомислила, те је изабрала један пододбор, који треба да још боље испита ствар. Патријарх Георгије зна, да то „испитивање његових пригода,“ неће бити сувише строго, ал тек, тек. Његови пријатељи у место да га ослободе што пре и заклоне га својим леђима, траже одгоде и времена. То значи неће тако лако у срамоту за њега. А он је то очекивао од њих.

Међутим се догодиле три крупне ствари. Прва је, да се патријарх упитао у Будимпешти: желе ли да одступи, јер он не може и неће да тужи своје клеветнике? — На то није добио одговора, а у овакој прилици је ћутање још те какав одговор, и то неповољан.

Друго је, да узрујаност у темишварској дијецези расте. Чланови епархијске скупштине и чланови епархијских одбора желе, да се прегледају рачуни патријарха Георгија, те да се види има л' штете и шта је у ствари. То ће се скорим догодити. Ово је право и дужност епархије темишварске, а патријарх Георгије и његови пријатељи не могу то предупредити. Но кад се то догоди, онда сваки површи рад саборског одбора губи вредност. А ако и саборски одбор, т. ј. изасланици његови оду у темишварску епархију и завире у књиге, онда је свршено.

Треће је то, што министар-председник Сел ради на томе, да се наш народно-црквени сабор састане ове јесени. Од једног посланика угарског сабора добијамо вест, да ће се то сигурно и догодити. Он рече:

Министар-председник Сел не може дозволити, да се под његовом владом, изигра право српског народа, нити ће дозволити, да се српски народ спречи, да уреди своје црквене, школске и фондовске ствари. Иначе би историја и министра Села означила као сукривца у овој ствари.

Посланички кругови су уверени, да Сел неће помоћи гадне смерове патријарха Бранковића, јер се уверио, да патријарх Бранковић спречава састанак сабора из веома нечистих побуда. — А чим се састане слободан сабор, онда се по себи разуме, да ће патријарх Георгије отићи. Он ће бити сам. Сам у ствари рачуна, а био би сам и у ствари автономије јер епископат неће ићи с њим до краја.

Зато отац Георгије и вели данас: „Мене су натоциљали. Ја сам вукао за сваког кестење из ватре, завадио се с народом, а сад, кад се променуше прилике, сви ће се окренути против мене. Моји пријатељи остављају ме већ сад, а шта ће тек бити после. Зато ја идем...

Чика Стева, који се бавио неколико дана у Карловцима, отишао је веома незадовољан у Будимпешту. Кажу да је у току четири дана читир пута по четир предлога предложио патријарху. Ал патријарх Георгије је сваки предлог његов одбио са речима: „Све то кошта мој драги новаца, а ништа ми не би помогло.“ Чика Стева је храбрио патријарха, да се бори до последњег часа, ал му патријарх рече: — Хоћу, ал да шаљем у борбу моје пријатеље, а не моје „штедионичке књижице!“ — Чика Стева је отишао, као што рекосмо веома незадовољан, а није ни чудо. Он је до сад многоме доказао: да црно није црно, него златно, и да је два и два не четир, осамдесет и четир, а ето сад не мога доказати патријарху ни најпростију истину, да за борбу треба новаца, новаца и опет — новаца.

Сретан му пут — само кад се већ ведри.

О атентату против раскраља Милана.

Није пошло за руком. У уторак, баш кад је изашла у „Застави“ изјава др-а Ђуре Кустудића и оно писмо Саве Радуловића, био је у Земуну договор шпијуна, краља Милана, који су понамештани у нашим крајевима. На том је договору учествовао и Сава Радуловић. Његова је била, да пређе ово дана у Београд, где би га привидно затворили, те обедили, да је радио на атентату, а он би онда исказао против радикала из Н. Сада и Срема, као да су и они умешани у ту ствар.

Но то је сад осујећено. Сава Радуловић није смео ни да се показује јавно у Н. Саду, од кад је његово писмо изашло у „Застави“. Дошао је у среду ујутру још пре пет сати у гостиону где му беху ствари, узео их је и отишао из Н. Сада. Данас нам је послао брзојав са загребачке станице, где изјављује да он није шпијун. Ако тај брзојав није послао, по његовој наручбини, неко од његових другова, онда је он отишао на пут да прањуши, где се налази др. Ђура Кустудић. — Свакојако ће се сад очистити ваздух у нашим крајевима. И намера је осујећена, да се сумњиче и овостранн радикали, као да су били умешани у атентат.

*

Преки суд. Из полузваничних београдских кругова јављају, да је зајечарски окружни судац Сава Ђокић наименован за другог истражног судију у афери атентата и завере. Тиме хоће да се истрага прекрати и пожури. Процес ће се повести против заточеника у три врсте. 1., против атентатора, 2., против његових главних саветника и коловођа завере, и 3., против оних, који су помагали ове и који се сматрају само кривим, што су знали за заверу. Главна расправа ће по новијим одређењима почети крајем овога ме-

сеца. Даље се јавља, да се досадањом истрагом испоставили јаки докази, да Пашић, Таушановић, Ђурић, Љотић и Протић спадају међу коловође завере. Осим тога има тешких доказа и против ухапшених београдских лекара др. Ђуре Николића и др. Владе Ђорђевића.

*

Раскраљ Милан, као што нам из Београда јављају, ишао је ово дана по апсанама, да види заточенике. Ово је сигурно чинио из уживања, да види оне, којима се тако ружно осветио. Нека га, нек ужива док може!

*

Протеран из Србије. Полузванични београдски листови доносе данас ову белешку: „Иследна полицијска власт по делу атентата на краља Милана протерала је прекјуче на свагда из Србије војводу Блажу Петровића, који је јако компромитован у делу атентата. Војвода Блажа овако је благо кажњен само с тога, што се имало обзира, да је он члан једне владајуће породице (династије). Тим се хоће да каже, да је он крив и да се баци сумња на Црну Гору. Но питамо: Ко је утврдио његову кривицу? И ко ће у то веровати. Та је кривица измишљена као и цео — атентат.

*

Најновије из Србије. Милан Недељковић и Љуба Стојановић, професори Велике Школе стављени су јуче у пензију. — Због тога, што је одговорни уредник „Новога Дневнога Листа“ (оба издања) г. Глиша Регнеровића стављен у притвор престала су излазити оба издања тога листа.

Из Петрограда јављају, да је генерал Сава Грујић био на преслушању руског цара. Аудијенција је његова трајала дуго. У тајности се држи, шта је руски цар разговарао са генералом Грујићем, али да је генерал Грујић отпутовао у Србију благонаклоношћу царевом, најбоље сведочи то, што га је цар одликовао највећим одликовањем орденом св. Ане I. реда. Даље се износи, да се генерал Грујић одлучио, да се врати у Србију са својом породицом. Руски цар а и руска влада саветовали су му, да се врати, да се неби у противном случају протурали лажни гласови, да је доиста учасник неке завере, па за то несмо натраг у Београд. Руски цар и руска влада уверовали су генерала Грујића, да му се неће смети у Београду никакве насилне повреде нанети. Стан генерала Грујића, који се налази преко од двора, доводи се у ред. Генерал Грујић стиже у петак у Београд и одмах се пријавити краљу Александру.

Бечка „Нова слободна преса“ има телеграм из Будимпеште, који потврђује ону нашу вест, да се атентатор Кнежевић, са једном врло лепом женском месеца априла бавио у Пешти и становао у „хотелу Штајнбрух.“ Исти лист доноси, да се неможе да испостави за што се тамо задржавао, но пало је јако у очи, да је непрестано тражио друштво Срба трговаца и преставио се сам, ка трговац са свињама.

Исти лист доноси још брзојав из Београда, да је предистрага због атентата довршена, и да су сви заточеници предани истражним судијама преког суда. Уједно јавља, да је заточеницима дозвољено, да се писмено ставе у свезу са својим породицама. И да је Пашић писао својој жени: „Ја сам здрав, не брини се за мене.“

Председник министарства Владан Ђорђевић кренуо се у среду из Маријен бада управо за Београд.

Краљ Александар, ће се за најкраће време кренути на дуже време у Карлсбад. А за отсуства његовог управљаће земљом министарство са регенством. Опровргавају се вести, да ће раскраљ Милан бити постављен за регента.

Преки суд отпочеће главну расправу против заточеника 13. (25.) о. м.

*

Ко је крив? Раскраљ Милан у заслепљености својој хоће једним ударом да погоди све оне, који му не годе. Но за то је требао да измисли више атентата, а не само **један**. Он због тог једног атентата криви радикале с оне и с ове стране, криви Русију, Црну Гору, Карађорђевића, па чак и Наталију. Но баш за то, што би хтео да унуче све, издао је своју праву намеру. И баш то, што сумњичи све, види се, да није основана ни једна сумња, ван оне, да је краљ Милан сам поручио против себе тај атентат.

Кад је Илка Марковићка пуцала на краља Милана, онда није био проглашен преки суд. Дакле због атентата против краља, то није било потребно, а због атентата против раскраља — јесте? Но дабогме, Илка је у истини пуцала, а Кнежевић је пуцао по наручбини, да убије радикале, а не Милана. И зато преки суд.

Но краљ Милан се и иначе пребацио. Баш зато што је увукао и Русију и Црну Гору у ту измишљену заверу, имаће против себе и оне, које иначе не би имао И крчаг, који је толико ишао на воду, несома ће се брзо разбити. Живи били па видели.

*

Свирепства. Тек накнадно избијају гласови о грозним свирепостима, противу заточеника у Београду. Још до пре два три дана мучили су их глађу и жеђу, и морали су спавати оковани на голој земљи. Тек кад видише силници, да се цела Европа згнушала од таква посла, тек кад увидеше, да нико не верује, да су заточеници криви, тек кад видеше, да су раскраљу Милану похватани конци и да свак ко има очи, види, да је он, Милан, сам наручио тај атентат, тек онда се тргоше и почеше бар мало човечније поступати са заточеницима.

Најгоре се поступало са пуковником Влајком Николићем. Он је био као што је познато један од најугледнијих офисира, а био је и војени аташе Србије у Петрограду. И тог човека назва Бадемлић при првој истрази: **пангалозом**. Влајко Николић имао је на то само један одговор. Он је ударио Бадемлића руком по образу, да се прилепио за зид. Жена пуковника Николића родила је пре времена двојке, кад чу шта се дешава у казаматама...

Кад буде дошло до расправе, и то јавне расправе имаће шта свет слушати. Тамо су обеђени људи, који ће знати бранити се и смеће то чинити. Ако рачунају на то, да их застраше и премртве таким поступањем, преварише се...

*

Порука раскраљу Милану. Од свију бурунтија, које стижу из целог света краљу Милану, најгрозница је по њега она у бечком „Рајхсверу“. Бечки „Рајхсвер“ је полузваничан. Он је лист заједничког војеног министра Аустро-Угарске.

Тај лист данас отворено признаје (и то је веома драгоцено признање) да је раскраљ Милан аустријски човек. Види се према томе, да имају право они листови, који пребацују бечкој дипломатији, што је вратила раскраља Милана у Србију. Јер је раскраљ Милан показао, да је **опасан** не само противницима својим, но је опасан и пријатељима.

Бечки „Рајхсвер“ зна, да све што учини данас краљ Милан у Србији, ићи ће на рачун Аустро-Угарске. Те се за то и упео, да освести раскраља Милана и поручује му овако: „Добри одношаји Аустрије с Русијом драгоценији су по Аустрију него ли пријатељство краља Милана, јер његово нечовечно поступање против радикала, може само шкодити добрим аустријско-руским одношајима. И тај бечки лист се озбиљно опире томе, да ће раскраљ Милан учинити услугу Аустрији, ако преким судом хоће да истреби радикале. Јер и ако ти радикали нагињу Русији, Аустрија не жели уплива у Србији, **мимо Русије**.

Бечки „Рајхсвер“ кука данас где аустријске интересе у Србији заступа такав човек, као што је раскраљ Милан и види се, да би хтео рећи: „Пошљи лудог на војску, па седи и плачи.“

Но сво ово кукање не може још да опере аустријску дипломацију од прекора. Била господа отварати очи за раније. Јер шта ће сад бити, ако пресе она бомба, коју су они убацили у Србију?

*

Изјава.

Штовани г. уредниче!

Јучерања изјава г. дра Ђ. Кустудића, практичног лекара у Руми, изазва ме, да и ја од себе дадем јасно своју реч у ствари целом Европом разглашеног „атентата“. Како видим, хтело се и мени са извесне стране подметнути, као да сам и ја уплетен у заверу против „драгоценог“ живота раскраља Милана, те да се више радикала, па двојица и из Србије, код мене тога ради састајало. И да се то докаже, покушаше, да нађу лажно сведочанство, но промашише свој смер, јер наиђоше на карактерна човека, који одби њихове гадне подвале.

Истина је, да ми лебди свагда пред очима моје Српство, али поред великог и узвишеног мог начела и мнења српског, губи се незнати и сићушни раскраљ Милан, па с тога никад и не помишљах на њега, а још мање на завере против њега, јер пријатељ таких нит' сам био, нит' ћу бити, ма да сматрам, да је раскраљ Милан Србију унесрећио и упропастио.

Стоји и то, да смо се нас неколицина радикала из Н. Сада, Ср. Карловаца, Ст. Пазуве, Руме и Земуна састали, али при том није било никог из Србије, а преговарали смо о нашим партијским стварима.

То све показује, колико је обестан поступак власника у Србији и како невини људи данас страдају и труну у казаматама — на правди бога.

Таких времена не дао бог више Србији!

У Руми 7. (19.) јула 1899.

Са поштовањем
Ваш
Др. Жарко Миладиновић.

Разна мишљења о атентату против краља Милана.

I.

Руси о атентату. „Петроградске Вједомости“ пишу: „Као врло карактеристичан пример односа данашње управе у Србији на спрам тамошњих радикала, може послужити и историја **Михајила Вујића**, најбољег српског финансијера, који је недавно, без икакве своје молбе, постављен био за саветника у министарству финансија. Вујић, наскоро после свог именовања, ишао је својим послом из Београда у Смедерево. Тим паробродом ишао је и тада из тавнице пуштени Никола Пашић. То је било 13. јуна. А на четири дана после тога, донеле су придворне „Мале Новине“ вест, да се Вујић извињавао пред врховним властима Србије, што је ишао на једном пароброду с Пашићем, и доказао је том приликом, да је ишао својим послом, а Пашића, да је случајно срео. Но ова белешка дворскога листа, изазвала је примедбу од стране радикалног „Нов. Одјека“, који је сумњао у ону вест наиме, да је Вујић нашао за потребно извињавати се било коме ради тога, што је био и путовао заједно с Пашићем. Шта више „Одјек“ је рекао, да су „Мале Новине“ донеле ту вест, или да покажу, да се Пашића одричу његови другови, или да изазову Вујића, да овај опореч, те да онда то употребе, против Вујића, и да овај поднесе оставку. „Нов. Одјек“ је са своје стране одлучно тврдио, да се Вујић није извињавао ни пред ким и да није вољан давати рачуна никоме о својим часним делима. То је изишло у „Одјеку“, 18., а други дан је Вујић био позван к властима, које су тражиле од њега објашњења, да ли је са његовим знањем штампано оно опорицање придворном органу. Разуме се, да се одговор Вујићев није допао министру финансија и Владану Ђорђевићу, тако, да је већ 21. јуна објављено, да је Вујић поднео оставку. И тај случај је веома карактеристичан и врло лепо показује одношај владајућих према радикалима, против којих се диже сад хајка за то, што Милан приказује Кнежевића, као извршиоца завере, коју су сковали бајаги радикали.“

Руски лист „Новоје Времја“ јавља, да је руски цар генералу Сави Грујићу дао орден св. Ане. Ово се догодило, баш онда, кад је генерал Сава Грујић опозван, да заступа Србију на руском двору и кад је у Србији обеђен, да је помешан у атентат, те позван да дође у Београд и стави се пред преки суд.

Шта значи ово, то је лако погодити. Орден св. Ане је највећи орден у Русији, те кад је руски цар окривљеном генералу Грујићу, поделио то највеће одличије, он је тиме најбоље изрекао, како мисли он и меродавни руски кругови о атентату против краља Милана. Нема сумње да сматрају тај атентат као намештен од самог краља Милана а сматрају даље, да су потпуно невини они људи, које хоће да увуку у тај атентат.

Према овоме постоји мишљење, да се Русија неће на томе зауставити, него да ће то своје мишљење заступати и даље.

*

У **Немачкој** осуђују скоро сви главнији листови Аустрију и нападају аустријску дипломацију, што је раскраља Милана довела натраг у Србију, где он сад измишљава неке атентате против себе и доводи земљу до пропасти.

„Минхнер најесте нахрихтен“ говоре, како је последњи атентат наручио краљ Милан преко своје полиције, како би се осветио својим политичким противницима. Од времена, кад су владали Римом пусти и обесни императори, па све до данас, није се ни један тиранин усудио титрати са правдом и законом, са животом и слободом својих грађана, као Милан Обреновић. Под тим човеком, који је био први краљ обновљене краљевине, становници Србије налазе, да је чак и турско доба било боље од овог данашњег. Да радикали нису купили ту мустру од атентатора против Милана — јасно је. Јер да су то хтели учинити, неби спали на тако јадног човека. Извесно је, да тај атентатор није требао да погоди ни Милана ни његовог ађутанта, јер је Милан сам тражио тај атентат, и његова полиција га је створила. Неки тврде, да краљ Милан од свога сина није ни тражио дозволу за овај атентат. А неки тврде, да је ту дозволу добио, јер је младог краља застрашавао, да радикали хоће да уклоне династију Обреновића. Многи верују у то, да је краљ Милан хтео да изврши привидни атентат против свог сина, али је одустао од тога, да га неби излагао јаким потресима.

Берлин, 14. јула. Истрага против заверених ради изведеног атентата на Милана, веле све овдашње новине, да се води са невероватном и непријатном брзином. Још није ни у најмањем доказано, да су радикали помешани у тој ствари; напротив, сви позатварани одлучно побијају сваку заједницу са атентатором Кнежевићем. Радикални бивши министар Николић у аудијенцији, коју је код краља Александра добио, одлучно је изјавио, да радикална странка никакве везе нема са атентатом. Али поред свега тога, као што пише „Freis Ztg.“ из Београда се шаљу вести, које су страшно свирепе и говоре, да је краљева жеља, да се истрага ускори, како би се пресуде, које ће код више особа гласити на смртну казну, још пре одласка краља у иноземство изрекле и од краља биле потврђене. Ова вест подсећа нас на следећи призор у Лесинговој Емилији Галоти:

Камило Рота, (саветник принца:) — На потпис има једна смртна казна.

Принц: Врло радо. — Дајте је само брзо.

Рота (изненађен гледа принца:) Смртна казна — рекао сам.

Принц: Добро сам разумео. Иста је могла већ изведена бити. Ја се журим.

Берлин, 14. јула. У „Келнским новинама“ читамо ово: Милан не учи ништа. Када се је 1883. године у Зајечару подигао познати устанак против династије, дао је он тада позатварати радикалне вође и од тадањег крвавог суда, осудио их је које на смрт, а које на многогодишњи затвор. Шездесет радикалних присталица убијени су тада. После седам година постаје Пашић, који је на смрт осуђен био председник министарства а Коста Таушановић, такођер осуђен на смрт, министар унутрашњости. (трговине, треба да стоји. Прим. уред.). Некадашњи велеиздајници делили су власт међу собом, а зато време је бивши краљ у неком „бедном хотелу“ у француској варошици Бајон, решио, да се убије, како то дознајемо из једног потврђеног писма, које је писао краљици Наталији. После тога постао је Милан ив нова прави господар у Србији. А још нема то ме ни две године, а он је поново дошао тамо, где је стајао 1883. године. И овог пута су позатварани радикални прваци. Хоће ли се овог пута обистинити подметнута им клевета, то ће се тек доцније показати. Од прилике пре годину дана изјавио се је Пашић са великом жестином против сваког насилног средства, а његови једномишљеници, тврдили су, да „Милан не вреди ни колико кости једног ужичког сељака,“ и да је зато најбоље, да пустимо, да се његова владавине само од себе стропошта. Ако се буде водила озбиљна и права истрага, тада би се морало одмах видити, јесу ли Пашић и радикали тада извели привидан маневер или јесу ли они одлучно променули своју тактику. Наравно српско правосуђе изазивало је до сада мало поверења **али ако се сада под притиском главнокомандујућег пресуда донесе**, тада ће се већма, него икад до сада, сумњати, да ли је сад истину говорио или угушио.

*

Бечки листови, чак и полузванични, као што је „Рајхсвер“ признају, да је бечка дипломација учинила погрешку, кад ја подржавала краља Милана, а признају и то, да је већ крајње време, да га се отресу. Остали листови замерају још јаче то бечкој дипломацији и уверени су, да је атентат наместио против себе сам краљ Милан.

„Дајчес Фолксблат“ тврди, да је тај атентат био наперен против живота радикала а не противу живота раскраља Милана. Несретни народ Србије, који је до јуче само проклињао Милана данас му виче: Живео! Приређује му бакљаде и

честитке. То је по раскраља Милана врло згодно, те се он сад спрема, и да се отресе радикала и да ту прилику употреби да извајми мало новаца, ако не на страни а оно код народа. Даље прича тај лист, како је тек пре кратког времена српска влада имала у рукама неког Крезића, који је са врло глупим приповеткама хтео да увуче радикалну странку у зло. Но кад се то није могло постићи са Крезићем, сад се постигло са Кнежевићем.

„Нови бечки Тагблат“ сличног је мишљења те вели, што су све затворене ставили пред преки суд, то је веома чудновато. Таква насиља не могу да одрже за дуго на влади династију Обреновића, јер ће та насиља створити у радикалној странци нове мученике. Огромна већина народа у Србији припада тој странци, а што више која странка има мученика, тим лакше побеђује.

„Бечки арбајтер цајтунг“ пише ово: Сваким даном бива све јасније, да је атентат поквареног краља Милана једна проста, писка подвала. Милан, стари грешник хтео је са тим намештеним атентатом, да се нечовечно освети својим политичким противницима, те да му не сметају више, да и даље пљачка српски народни новац.

Жалосно је, што такав један човек, као што Милан налази заштите нашег министарства спољних послова. Они овога „бордел ритера“ заступају, те они оваком једном до крајности покваренoм човеку указују краљевску почаст.

*

„Парламентер,“ доноси у свом најновијем броју чланак под насловом: „Маневер једног главнокомандујућег.“ У томе чланку износи, како је сва словенска штампа огорчена на маневре раскраља Милана. Подсећа на заверу Чебинчеву, атентат крагујевачки, осујећену заверу са црногорцем Крезићем, па прелази на најновију заверу Кнежевићеву и вели, да је „јунак од Сливнице“ Милан овим „атентатом“ — Кнежевићевим побрао лаворику. И то потплаћеним „атентатором,“ који је трипут, у ваздух пуцао, и за дивно чудо, да је тада наручена полиција одмах на месту била, Милан није истргао ни сабљу из корица, али је за то држао добро спремљен говор. Није фалило ни суза ни пољубаца. Ова постоловна прича звучи тако невероватно, да у њу може веровати само онај, који непознаје српске одношаје, али онима, који познају Београд и политичке личности у њему — само је одвратна. „Парламентер“ за тим вели, да познаје тог пустолова Милана још из Беча, када је заложио накит краљице Наталије. И тврди, да је ова комендија са атентатом против главно-командујућег у Србији у истини јадна и гнусна. За раскраља Милана вели, да је овај у своје време примио од покојног руског цара Александра III. приличну суму у готовом, а да је за то заложио своју часну реч, да се неће више враћати у Србију. И човек овај, који се је, својим разузданим животом у Паризу јако задужио, прекршио је своју задану реч и вратио се у Србију, да свога сина Александра изигра и да набави себи новаца залагањем Србије. Па како је садањи руски цар Никола II. противан повратку Милановом, то је Милан са великом хуком и буком створио овај привидни атентат, да њиме прво погоди радикалну странку по њеним првим људима, а за тим руског цара, јер радикали нагињу Русији. Свој чланак завршује „Парламентер“ овако: „Да ли ће овога пута дозволити Русија да Милан стрела најбоље синове Србије, као што је у своје време дозволила, да бугарски силеција Стамбулов стрела бугарске мученике, као што је био Светислав Миларов? Одговор на ово моле сви Словени.“

Политичке вести.

Конференција мира. Конференција мира свршиће свој посао и разићe се 13. (25.) о. м. На последњој седници усвојио је трећи одбор чланак 54. који говори о обнови (ревизији) пресуде примирителног суда. По томе чланку дотична држава може се обратити за обнову поступка само оном суду, који је донео и прву пресуду. А може обнову тражити само онда, ако може изнети какове нове доказе, који засецају у ствар одлуке, а за које примирителан суд није знао. Молба за обнову суда уважиће се само онда, ако буде поднесена у законитом року.

Прилике у Шпанији. По исказу шпанског министра унутрарњих послова, обе коморе шпанске неће се распустити све дотле, док се не сврши расправа о буџету, јер министар мисли да предлог опозиције није довољан ни потпун.

Криза у Белгији. Од оних побуна по белгијским варошима, још никако да се у сабору успостави прави ред. Краљ је тражио, да се новим изборним редом осигура опозицији више права. Нарочито то има да важи за либерале, јер краљ неће да дође у прилику, да се мора обраћати на социјалисте. Ако се одбор петнајсторице за стварање новог изборног реда, разиђе без икаква успеха, онда ће данашња влада морати отступити а састав нове владе повериће краљ либералима.

Нови Сад, 8. јула.

Промена владе у Србији. Важна вест стиже нам из Маријенбада. Министар-председник Србије, др. Вл. Ђорђевић поднео је из Маријенбада, где се налази на лечењу одма после атентата своју оставку. Он је нагласио у оставци, да после онаког несретног догађаја (атентата) данашња влада треба да иде. Краљ је ту оставу одбио и позвао др. Владана да дође у Србију. Но др. Владан се бранио са болешћу и није хтео да дође у Србију док се не прими његова оставка. Сад тек видеше у Београду шта је у ствари. Др. Владан Ђорђевић није хтео да остане, и да носи и даље одговорност за оно, што је у његовом одсусту урадио краљ Милан. — Сад су тражили у Београду, да се др. Владан врати, па да се његова оставка удеси пред светом друкчије. Свет не сме сазнати, да и сам др. Владан држи, да је атентат намештен и да се и он гнуша онога што ће сад наступити у Србији. Зато прогласише у Београду, да се срдс на др. Владана што није одмах по атентаку дошао у Србију и то ће бајаги бити повод његовом паду.

Др. Владан Ђорђевић се кренуо за Београд, а у исти мах стиже из Београда вест, да је Стојан Рибарац некадањи министар унутарњих послова у либералном кабинету, и који је у последње време важио као вођа либералне странке у Србији, био је на договору код краља Милана и краља Александра. Аудијенција је трајала преко сата. У београдским круговима тврди се, да краљ Милан тражи везе с либералима.

То је веома значајно. Што се тиче Стојана Рибарца, он је међу свима либералима у Србији, важио као најнапреднији и позавадио се са Ристићем, што је Ристић трчкао са Владаном Ђорђевићем и помагао му у изборима. И сад је питање, шта ће учинити Рибарац, и хоће ли либерална странка у Србији пристати, да последње остатке своје војске одведе баш данас у табор краља Милана. Хоће ли пристати, да на такав начин заврши своју политичку улогу у Србији. Ми знамо, да се већина либералне странке већ протопила у странку напредњачку, али знамо и то, да онај мали део, који то није учинио, стајаће на страни Стојана Рибарца. И ако је у Србији већ све постало могуће, ипак нећемо да верујемо, да ће Стојан Рибарац хтети, да се прими улоге џелата у Србији.

Вести из места и са стране.

Скупштина учитељског српског конвикта. Данас, у четвртак одржана је седница редовне годишње скупштине српског учитељског конвикта. Ми смо добили врло опширан извештај о току ове седнице, о коме ћемо првом приликом проговорити. За сада спомињемо, да је била искупљена једва $^1/_4$ чланова. Из председничком извештаја види се, да је број чланова оснивача за прошлу годину износио 87 а број потпомажућих чланова 205. Уписало се 16 нових чланова учитеља и 3 нова потпомажућа. Питомаца је било прошле године 50 мушких и 23 женских. Извештај је узет на знање, а тако исто и извештаји надзорника и надзорнице о згради, питомцима, учењу, реду, здрављу, васпитању и оснивању друштва „Братства,“ и књижици. Одлучено је да се ти извештаји штампају у школском „Одјеку.“ Усвојени су и други извештаји и предлози. Одбијен је предлог одборов, о измени штатута. Збрисане су неке неубериве своте. За тим је претресен прорачун према коме износи примање 11·918 фор. а издавање 11.579 фор. Закључено је међу осталим да се захвали опћини новосадској и свештенству, што излазе на сусрет приликом приређивана парастоса умрлих. За тим је извршен избор питомаца. Председник је овлаштен да накнадно прими за колико деце буде места. Скупштина бира једногласно старог претседника; за потпредседника г. Гавру Путника; за перовођу г. Ђ. Милића, за благајника г. Пају Ћурчића, с тим да му се уведе у записник захвала и признање. Изабран је затим управни одбор и прегледачки. За тим је завршена седница. После седнице су били чланови на заједничком ручку у конвиктној згради.

Управни одбор „друштва за српско народно позориште“ у Новом Саду, држао је своју седницу 28. јуна (10. јула) о. г. под председништвом дра Лазе Станојевића, начеоника друштвеног. Из те седнице, у којој је претресено око седамдесет предмета, саопштавамо ово: Узет је на тужно знање извештај о умрлом члану Јовану Сремцу, адвокату из Сегедина. — Узет је на знање извештај председников, да је српско народно позориште у Митровици одржало свечану представу у славу 50-годишњице Змајеве, а изјављује се захвалност свима, који су у тој свечаности суделовали — Примљен је легат од 2000 фор., што га је завештала позоришту пок. Марија удова Милоша Димитријевића из Новог Сада. — Утврђен је уговор са градским поглаварством у Осеку, ради представа нашег позоришта у Осеку од 1. окт. до 31. дец. 1899. — За новог коровођу позоришне дружине изабран је Антоније Освалд из Ст. Бечеја. — Крајцарашки прилози, којих је опет прилична свота стигла, обнародовани су засебно у српским листовима, а скупљачима тих прилога изјављена је и јавна и писмена захвалност. — Уписали су се и примљени су за чланове овога друштва: Аркадије Варађанин у Н. Саду и др. Жарко Миладиновић у Руми. — Одобрени су допусти и предујмови неким глумцима ради лечења у купатилима. — Прегледани су рачуни позоришне дружине, те ће се потражити нека објашњења и допуне у погледу и тих. — Ради уштеде трошкова, одлучено је, да сви чланови позоришне дружине морају од сад путовати железницом на III. класи. (Е, сад је спашено и осигурано позориште за увек! Само такве основне и дубоко засецајуће реформе и могле су му помоћи! Није нам познато, да ли је славни одбор одлучио, да тамо, где има „гринцајгцуг“, да глумци морају путовати „гринцајгцугом“ Уредн.) — Рачуни бившег деловође срп. народног позоришта Паје Степића издани су пододбору на преглед. (Tandem aliquando!) — Одобрено је неколико зајмова из фонда позоришног. — Члан овога друштва Урош Предић, сликар у Орловату, зготовио је врло леп нацрт за диплому за чланове позоришне, према одлуци скупштинској. Наређено је, да се та диплома пошље на израду каквом уметничком заводу, а Урошу Предићу изриче се најтоплија захвалност на бесплатно зготовљеном нацрту те дипломе. — Примљен је у репертоар превод Милке М. француског комада: „Фердинанда“ и награђен је обичном наградом. Превод с руског Јов. П-ћа „Туђе улоге“ од Пољоњског — издан је на оцену секретару Сави Петровићу. Било је још много предмета од мање важности.

Управни одбор Матице Српске имао је у понедељник 5. (17.) јула о. г. седницу под председништвом А. Хаџића, председника друштвеног. Од предмета наводимо: Узима се на знање извештај председников о заступању Матице Српске на прослави Змај-Јована Јовановића. — Министарство је с неким примедбама одобрило прорачун Матичин за год. 1899. — Решено је да се распише стечај за место архивара-регистратора-библиотекара. — Поклањају се Матичина издања школи у Вел. Тисаници. — Узима се на знање извештај о изненадном сконтровању касе матичине. — Узима се на знање извештај фискалов о свршеној и добивеној парници фонда Марије Трандафилке против Ј. Фогелсбергера. — Издани су многи зајмови на хипотекарну сигурност.

Ко ће бити сантовачки свештеник? Пишу нам из Сомбора: О томе ко ће бити свештеник у Сантову, читамо по листовима „Србобрану“, „Србадији“ и „Бранику“ већ од неког времена. Исти веле, да ће за сантовачког свештеника бити наименован Стеван Илкић, садашњи њихов учитељ. Ми испрва нисмо могли веровати у ту вест, тим мање, што смо уверени, да је, ако игде, а оно у овој ствари, како нами тако и нашој духовној власти стало до тога, да овај епохалан догађај буде од што већег значаја и последица, да буде до пекле почетак боље наше будућности народне. Но као што чујемо на жалост, те вест ће да се обистинити, јер је исти господин отишао на искушење у манастир Раваницу, и да ће се заиста закалуђерити и отићи нашој новој браћи за душепопечитеља, због чега и они сами негодују. Ми немамо ништа против тога, што ће г. Илкић да се покалуђери, кад он има већу љубав и вољу према томе позиву неже ли према оном за што се спремао то јест према учитељском позиву. Али смо одлучно против тога, да исти господин оде у Сантово за свештеника. С тога ми и опет велимо, као што смо од почетка опомињали наше власти, да добро отворе очи шта раде. Јер свакако је једно од врло важних питања, ко ће бити њима душе попечитељ, да ли калуђер и то без богословске спреме или свештеник, и то фамилијаран и са потпуном богословском спремом. — Ми знамо до душе, да се наводе разлози, како се за сада нема откуд, да се једном фамилијарном свештенику даде примерна награда, да може у Сантову часно и примерно вршити своју свештеничку дужност. Познато нам је и то, да је саборски одбор одредио за сантовачког свештеника у име плате 400 фор. а у име сесије 300 фор. и да више није смео. Признајемо и то, да је ово врло мало за једног фамилијарног свештеника. Ал опет за то противни смо томе, да се у Сантово пошље калуђер. Само мало добре воље па се све може лако удесити. Зар се неби могло на пример овако У једном већем српском месту, где има два свештеника, да се једном постави капелан (администратор) и том капелану, да се даде половина прихода дотичнога свештеника, као што је већ обичај. А дотични свештеник да се пошље у Сантово, те да му се још даду, осим што ужива половину прихода своје сесије, још и они 700 фор. одређених за сантовачког свештеника. Тиме би се испунила привременост, док се неуреде прилике сантовачке. И што је најглавније, сантовчани би имали потпуно спремног, фамилијарног свештеника и у овом привременом стању, а не калуђера. Ово се заиста даје врло лако извести. Но и опет, само код позванијих треба мало више добре воље и мара. — Не хтедну ли се позвани са овим никако сложити, што би врло жалосно било, и остану ли при калуђеру, а оно онда старијег калуђера, у Сантово, а никако оног г. Илкића, јер ће мо иначе морати мало јаснији да будемо.

Чудноват случај. Из Карлова јављају нам о овом колико чудноватом толико и несретном случају. У недељу 16. о. м. ишао је деветнајестогодишњи младић Душан Станковић на коли са једним петнајестогодишњим дечком по рис. Небо, које беше ведро за тили час се наоблачи и одједном пуче гром. Одмах се стропошта прво један коњ, па други, а и Душан се пруђи мртав на дечка, који му је за леђи седио. Дечко се једва искобеља испод мртвог Душана. Дечку не би ништа. Родитељи Душанови љуто се кају, што су га силом натерали да баш у недељу иде по рис.

Изгреди у Загребу. Прошлог уторника био се по загребачким улицама прави бој између грађана и полиције. Трговци су међу собом договорни били закључили да у вече између 7 и 8 часова затворе радње. Но неки трговац, по имену Рибу, није хтео у пркос једногласном договору, да трговину своју у то време затвара. Трговци и раденици су прошлога уторника у то време стигли до радње Рибуа, те му разлупали врата и излоге, па чак и у радњу продрли. Полиција се умешала, и тада је настао прави бој на улици. Само јачим полицијским одељењима пошло је за руком да поврате ред и мир. Врло је много рањених и затворених.

Пожар црквеног торња. Из Баваништа јављају, да се је прошлога уторника појавила ватра на црквеном торњу. Страх је био овладао целим селом. Напорном раду ватрогасаца пошло је за руком, да спасу цркву од пожара. Само је на торњу штете, а остали део цркве остао је неповређен. И суседна кућа Смедеревца почела је горети, но вредни ватрогасци угушили су одмах и овде пламен. Особито се истакли при гашењу браћа Ковачевићи. Узрок ватри је непознат.

Женски адвокати. Како јављају из Париза, Француска је комора са 319 гласова против 174 усвојила предлог, да оне женске, које стеку диплому права, могу вршити адвокатска звања.

Још нешто о мочанској инквизицији. По налогу министра унутрашњих послова, води се строга истрага против чиновника, који су злостављали неке мочке грађане. Коморански велики жупан брзојавно је био позван у Пешту, да лично извести министарство о том догађају. И јавно се поговара, да ће за најкраће време морати одступити са свога жупанског достојанства.

Најновије вести.

Руски „Херолд“ јавља поуздано, да су Аустро-Угарска и Русија у Београду посредовале у корист заточеника. До душе врло учтиво али и врло одлучно. По свој прилици за то и јављају сад из Београда да Пашић, Таушановић и други нису оковани, да се с њима добро поступа и да могу писати својим породицама. Ако је истина, онда су им тек сад скинули окове и почели тек сад с њима боље да поступају. Што заточеници пишу својим женама, да им је добро и да се не боје, то само по себи неби доказивало ништа, јер се тек не може претпоставити, да ће се својим женама тужити, па бар да им и кожу деру.

Из Београда јављају даље, да су професори велике школе били да поздраве краља Милана, и да је краљ Милан суровo напао бившег министра финансије и професора Вујића, а пребацивао му је, да је он, Вујић, нападао њега, краља Милана, ма да је од сина његовог одликован највећим почастима. На то су остали професори вел. школе подвикнули: Доле с Вујићем! Срамота! Ако је ова вест истинита, онда се тек види, колико су сви у Београду преплашени и колико се боје, да је раскраљ Милан у стању да учини најжешћу неправду.

Из Београда јављају, да је осим Стојана Рибарца још и Авакумовић био код краља и да је Рибарац изненада отпутовао у Врњце, где се бави Белимарковић такођер либерал. Отуда се верује, да ће сад либерали предузети управу у Србији, тим пре што др. Владан Ђорђевић после најновије комендије раскраља Милана, неће да остане на влади. И Новаковић, српски посланик у Цариграду, дошао је у Београд и поднео своју оставку.

Сад је зло!

У рудничком округу живи стара госпођа из Обреновићеве лозе. За време Милоша и Михајла, била је вијена на двору; после убијства кнеза Михајла повукла се на своје добро.

За владе кнеза и краља Милана била је свега три пут у Београду...

Први пут беше кнез Милан још дете, и тужно се старој рођаци својој: — О мени се мање говори у Србији, него о последњем среском началнику!

Старица му је одговорила: — То је добар знак! Задовољан народ не говори много о владару, не приређује му сваки час сјајне славе, ал се по кад кад моли за њега Богу!

Кад стара госпођа дође по други пут у двор, беше негдањи кнез Милан већ краљ Онда јој се очајно тужио: — Овај народ се отео; — незадовољан је, мумла и гунђа.

— Нека га!

— Купе ме!

— Мани га!

— Што год ја хоћу, он се тиме опире. То не могу за дуго издржати.

— Ништа! То још није зло! рече стара госпођа: — Док народ отворено гунђа, не бој га се!

Трећи пут беше стара госпођа у Београду ово дана. Престолница српска је прекриљена депутацијама. Народ кличе краљу Милану на сваком кораку. Пали му бакље! На Топчидеру, Калимегдану и пред кнез Михајловим спомеником игра коло. Из целе Србије стижу поздрави са хиљадама потписа. Живео краљ Милан! Ми смо уз њега као стуб!

Краљ Милан прими своју стару рођаку пун задовољства; — из очију му сјаје среће: — Једва једаред! кличе радосно, Србија лежи предамном на колени. Ни један звук се не чује против мене. Кличу ми; славе ме, благосиљају ме, куну ми се!

Стара госпођа подиже сагнуту главу и краљ Милан виде у њеним очима две крупне сузе. Па онда прошапута: — Сасвим је тако било пре но што протераше из Србије кнеза Милоша, Михајла и Александра.

Краљ Милан ју погледа разрогачено, а она настави: — Ти још не познајеш душу народа. Наступило је крајње зло. Народ је почео да се претвара, да те вара и да ти лаже. О, бежи, бежи роде мој из Србије, док још није — касно. —ша.

Ево, како Срби раде.

У Митровици има лист „Хрватски Браник“ коме неки Швабо из Вуковара пише:

Пре три недеље изађем на колодвор да дочекам свог пријатеља, који је имао влаком доћи из Загреба. Влак дође и стане, по мог пријатеља нема. Међу разним путницима, који су изашли, видех једног дечака са личком црвенкапом на глави и малим свежњићем под пазухом. У руци је држао писмо, те је непрестано разгледао. Приступим к њему и запитам га:

— Одакле долазиш?

— Од Загреба.

— Кога тражиш?

— Тражим једног господина, што ту пише, — и покаже писмо.

Узмем писмо и прочитам адресу: „Господину Васи Лукићу у Вуковару“. Упитам га надаље:

— А шта ћеш ти драги код тога господара?

— Послаше ме амо да учим тишлаврију.

— Из којег си места?

— Управо из Грачаца.

— Колико ти је година?

— Навршио сам четрнаесту.

— Како ти је име?

— Бруић.

— Ко те је овамо послао?

— Послаше ме Лукићу да учим тишлаврију, а мога друга, који је самном дошао до Винковаца, Петровићу у Руму. Е, има нас и у Земуну и у Осеку, а остало их је још у Загребу чекајући на места, јер за сада нема камо да их одпреми.

— Шта радите и Загребу, док чекате на место?

— Е, ако мислимо добити јести, морамо радити, воду вући и плевити башту, плевити, копати — и што већ треба.

— А кад вас на пут опреме, ко плаћа жељезницу?

— То ми морамо платити, јер они доста потроше на нас до Загреба. Ето ја сам платио четири форинта до Руме, а тако и остали који су кренули у Осек и даље у Срем, па би то њих много коштало, а имају још доста одпремити.

На моје питање, да ли је православне вере, одговорио је:

— Е, па неће они „Швабу“, већ само нас православне.

Ја га на то упутим и покажем му, где је кућа Васе Лукића и растанем се с њим.

Напомепути ми је, да Васо Лукић није столар, већ трговац с галантеријском робом, који је Бруићу нашао место, да може учити столарски занат, код овдашњега столара Јосифа Сарачевића, римокатолика и Хрвата, Нама је свима чудно, да је он тог дечака узео у своју радњу за шегрта, и то од оних, *који против Хрватства раде, и који настоје родјене синове ове домовине разнародити и учинити их Србима,* док код нас имаде доста сиротиње, која би весела била, да ју хоће у науку узети. Својој невољи, можемо рећи, сами смо криви, кад се тако код нас ради. Ето нам примера, *како би и ми морали радити, а не скрштених руку гледати, па онда с њима почети мазати, кад буде и вкасно.* (Срео дакле неки вуковарски „Шваба“ Српче из Лике са црквеном капом. Разабрао од детета да је дошло Српче у Срем да учи тишлерај, па протестирај Швабче преко митровачког „Хрватског Бранника“, што се мешају Срби у те шваписке послове. — Несме дакле Србин од Швабе у Срем, несме Србин у занат — зато ваљда многе и многе газде Срби и у Срему и Новом Саду и т. д. држе и подижу несрпску децу — шегрте?)

Изјава.

У 103. броји „Заставе“ изишао је чланак под насловом „На чему се ради у Београду“, под којим је насловом штампана изјава дра Ђуре Кустудића. У тој изјави стоји између осталога и ово:

„У чему ће те помоћи К—чки попа Н—вић и Г—чки П—вић.“ На те је речи надовезало уредништво „Заставе“ примедбу да се имена не исписују, „али су позната свакоме, ко познаје поближе наше жалосне прилике.“

Верујем да ће се „Застава“ у овој ствари изјаснити тачније, али, пошто се горња скраћења могу равноврсно тумачити, то, да би од себе сваку могућу сумњу отклонио, сматрам за нужно изјавити:

1., да никад и ни с ким нисам ступао у какве завере, јер за никакве и не знам;

2., са злогласним Савом Ивановићем нисам се — осим пре неколико месеци случајно у београдском трамвају — никад од октобра месеца прошле године састао, а камо ли с њиме и једне речи прословио, а никад и никаквих тајни с њиме делио нисам;

3., а ако је може бити тај Ивановић икад и ма у којој прилици, наиме пак у ствари више споменутога чланка, па мене и моје се име позивао, онда му, ту работу крстим бандитским нитковлуком.

У Голубинцима 7. јула 1899.

Дамјан Прерадовић.

Трговина.

НОВИ САД, 8. јула. — Пшеница прве ка квоће фор. 8·30—40 п. Пшеница средња ф. 8·— до — пов. Пшеница лакша роба фор. 7·50—80 п Наполица ф. 6·50—80 п. Јечам нови фор. 5·10—20 Зоб ф. 5·10—20 Кукуруз у зрну нови ф. 4·50—60 нови у клипови ф. ——— пов. Маст 56 фор. Сланина суна 56 фор. дебела паљена 58 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	32—33 нов.	живе мере
„ средњи . .	31—— нов.	
„ лаки . . .	30—— нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	20—26 нов. по клгр.
Јагњци	6—12 фор. по пару.
Овци .	——— фор. по пару.

*

Брашно, 21. јула по нов. кал. Фино брашно: Нумера 0 — 16 ф. — н.; — 1. — 15 ф. 40 н. 2. — 14 ф. 80.; 3. — 14 ф. — н.; брашно за лебац: Нумера 4. — 13 ф. 40 н.; 5. — 12 ф. 80 н. — 6. 12 ф. 40 н.; — 7. 8 фор. 40 н.; — 8. 7 ф — п. брашно несејано: I. — 11 фор. — н.; II. — 10 ф. — н. мекиње: 4 ф. 40 н.; грис прве и друге врсте, 16 фор. 40 п.; треће врсте: 16 ф. — н. Све од 100 килограма. Цене су парног млива Валтазара Фајта у Новом Саду.

*

БЕЧ, 18. јула, п. рим. (Оригинални извештај са марвеног вашара на св. Маркусу од фирме Т. Бајић и ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 9635 к., дошло је 4006 ком. млађе врсте, 5422 комада угојених мађ. соја. — Свега 8286 комада дотерано.

Трговина је била трома.

Продало се:

Прима роба	38—39 н. изнимно — н.
Средња „	37—38 н.
Сремска „	37—37½ н.
Назимад „	38—44 н.

Цена је сланини 44—— ф.
„ „ масти 47—— ф. Све од 100 клгр.

✝

Нашем драгом и непрежаљном покојнику

ЂОКИ РАКИЋУ

бившем гостионичару код „Беле лађе“ даваћемо

шестонедељни парастос

у капели на алмашком гробљу, у суботу 10. (22.) јула т. г., у 11 сах. пре подне

Нови Сад, 7. (19.) јула 1899.

Удова **Ана Ракић**, супруга.

Корнелија Ракић, кћи.

278

ОГЛАСИ.

Стечај

на место архивара-регистратора-библиотекара Матице Српске.

На основу одлуке главне скупштине од 19. (31.) августа 1898. бр. 38. у. о. расписује се стечај на место архивара-регистратора-библиотекара Матице Српске.

Према наредби високог угарског краљ. министарства просвете и црквених послова од 28. јуна о. г. бр. 78846. 1898. годишња је плата том чиновнику 600 фор. а станарина 200 фор.

То се место попуњује засад привремено на годину дана.

Од архивара-регистратора-библиотекара Матице Српске тражи се потпуно знање српског, мађарског и немачког језика и вештина у раду, који је с његовом вишестручном службом у свези. Молиоци с академијским образовањем имају првенство.

Ко жели то место тражити, ваља да приложи молбеници својој све нужне исправе и доказе о свршеним наукама, о моралном и политичком владању свом и о способностима за вршење тих дужности.

Архивара-регистратора-библиотекара бира главна скупштина.

Рок овом стечају траје до 8. (20.) августа о. г.

Молбе с прописаном белегом провиђене ваља с документима заједно до одређеног дана послати Управном Одбору Матице Српске у Нови Сад.

Из седнице Управног Одбора Матице Српске, у Новом Саду 5. (17.) јула 1898.

Председник Матице Српске:
А. Хаџић с. р.

Др. Милан Савић с. р.
секретар.

277 1—3

ПОМОЋНИК

манупфактурне, кратке и галантеријске робе, изврсна снага, који перфектно српски, немачки и мађарски говори и који је изврстан продавац и аранжер излога може добити стално место са добром платом.

Оферте ваља слати на

M. B. Rosenfeld

у Руму.

276 1—2

ГАЛАНТЕРИЈСКА ТРГОВИНА

ЂОКЕ С. МИЛОСАВЉЕВИЋА

У ЗЕМУНУ

потребује **три солидна помоћника** који већ 4 5 година сервирају. Нужно је да српски, немачки и мађарски говоре. 275 1—3

ЗА МОЈУ ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНУ ТРГОВИНУ

потребујем једног старијег помоћника, који мора бити добар продавац и солидног владања, мора осим српског, перфектно владати немачким и мађарским језиком. Ступити може одма.

Светозар Урошевић
у Вршцу.

274 1—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ГАВРЕ Ј. ПОЛИТА

У НОВОМ САДУ

треба једног **млађег помоћника** и једног **шегрта**. Од помоћника захтева се, да је добар продавац, примерног владања и знање српског, немачког и мађарског језика. 262 3—3

ШПЕЦЕРАЈСКА И МЕШОВИТА ТРГОВИНА

РАЦКА ПОПОВИЋА

У МОЛУ

потребује једног шегрта из добре куће. 269 3—3

НА КРАЉЕВСКО ДОЗВОЉЕНОЈ

НЕМАЧКОЈ ТРГОВАЧКОЈ ШКОЛИ

У МИТРОВИЦИ

која већ 8 година постоји, те је уједно спојена и са пензионатом, изображују се младићи у једноставном и двоструком књиговодству, рачунима, кореспонденцији и свим овамо спадајућим струкама за творнице, новчане заводе, као и за трговачке радње за кратко време, те се на захтев, као до сада тако и на даље на бечким трговачким школама испитивају, те јамчим за добар успех.

С обавештајима стојим на услузи.

Ј. Моган,
професор дозвољене трговачке школе
у Митровици.

2 6 264

ШКОЛЕ КАПАМАЏИЈЕ

ТРГОВАЧКА ШКОЛА

и

ПАНСИОНАТ

У БЕЧУ.

(Адреса: **N. Kapamadžija, Wien VI. Mariahilf, Millergasse 43.**

Циљ је ове школе, да младиће, који немачки знају, обично за 2 године у трговачким наукама тако обучи и усаврши, да буду способни у сваком трговачком или фабричком комптоару, у банкама или новчаним заводима ваљано радити Они ђаци пак, који без икаквог знања немачког језика у школу ступе, морају прво немачки научити, па онда тек могу бити редовни ђаци.

За зрелије младиће са добром школском припремом и знањем немачког језика постоји једногодишњи стручни курс (Einjähriger Fachcurs), у ком се горепоменута циљ за 10 месеци може постићи.

Срби ђаци имају осим редовних предавања (која су често на немачком језику) и засебну наставу, где свестрано и темељно уче немачки језик и по нешто од других предмета, које на српском, које на немачком језику.

Школарина износи (осим 2 фор. уписнине) 100 фор. а. вр. годишње, а може се и полугодишње напред платити.

Књиге стају од прилике 10 фор.

У свези са школом и у истом здању постоји и новоуређени

ПАНСИОНАТ

где су ђаци не само у брижљивој нези и под строгим надзором добро смештени, него и засебну поуку како у немачком језику, тако и у осталим трговачким наукама добивају.

„Како је место у пансионату ограничено, а више од половине места већ сад допуњено, то се могу нове пријаве само онда осигурати, ако се што пре учине и прва рата пенсионатске своте по програму одмах уплати.“

На жељу родитеља смешта директор ђаке и у приватним кућама на стан и кост.

Школа почиње 4. (16.) септембра. 273 1—9

Програми се шаљу на захтевање бесплатно.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.